

Sem. ----- 4

MED 404 ---Guidance and Counselling

मार्गदर्शन आणि समुपदेशन

Smt. Harshali B. Patil

Assistant professor

M. V. P. Samaj College of Education

Nashik

GUIDANCE AND COUNSELLING

MED 404: Guidance and Counselling

Objectives of the course:

To enable students:

- (i) to develop understanding of bases meaning, need and types of guidance**
- (ii) to get acquainted with the tools and techniques of appraisal of an individual**
- (iii) to get acquainted with the need and various ways of collection and dissemination of occupational information.**
- (iv) to develop understanding of meaning characteristics and types of counselling**
- (v) to get acquainted with process and techniques of Counselling.**

(vii) to get acquainted with the importance of placement and follow up services.

vii) to get acquainted with meaning, purposes and out-line of job-study.

(viii) to develop understanding about Counselling- research, issues and trends

Unit- 1: Fundamentals of Guidance

1.1. Guidance- Meaning, nature, Functions and purposes.

1.2. Basic Principle and Functions of Guidance

1.3. Bases of Guidance- Philosophical, Sociological, Pedagogical, Psychological

1.4 Need of Guidance, Influence of family and Community on Guidance.

1.5. Types of Guidance. - Personal, Educational, Career, Social, Health, Marital, Moral.

Unit- 1: मार्गदर्शनाची मुलभूत तत्त्वे

1.1. मार्गदर्शन—अर्थ , स्वरूप , कार्ये आणि हेतू

1.2. मार्गदर्शनाची मुलभूत तत्त्वे आणि कार्ये

1.3. मार्गदर्शनाचे अधिष्ठान/ पाया -- तात्विक , सामजिक, अध्यापन शास्त्रीय आणि मानस शास्त्रीय

1.4 मार्गदर्शनाची गरज , कुटुम आणि समाज यावर प्रभाव

1.5. मार्गदर्शनाचे प्रकार -- वैयक्तिक, शैक्षणिक ,व्यावसायिक ,आरोग्य, वैवाहिक आणि नैतिक

GUIDANCE----

MEANING # definition

- 1) Guidance as promotion of the growth of the individual in self direction
-JONES

स्वतः च्या दिशेने असलेल्या व्यक्तीच्या वाढीस प्रोत्साहन म्हणून मार्गदर्शन

- 2) *Guidance is a process of learning ,helping and affecting the changes in an individual---KNAPP*

मार्गदर्शन ही एखाद्या व्यक्तीमधील बदलांना शिकण्याची, मदत करण्याची आणि प्रभावित करण्याची प्रक्रिया आहे

3) Guidance is individualized Education – KISTON

मार्गदर्शन हे वैयक्तिकृत शिक्षण आहे

4) Guidance is process of dynamic interpersonal relationship designed to influence of attitudes and subsequent behavior of a person .---GOOD

**मार्गदर्शन ही डिझाइन (कृती) केलेली आहे गतिशील परस्पर
संबंधांची प्रक्रिया आहे वृत्तीचा प्रभाव आणि एखाद्या व्यक्तीच्या
त्यानंतरच्या वर्तनाचा प्रभाव**

5) The Guidance process consist of a group of services to individuals to assist him in securing the knowledge and skills needed in making adequate choices , plans and interpretation essential to satisfactory adjustment in verities of area .—SMITH

मार्गदर्शन प्रक्रियेमध्ये व्यक्तींना सेवांच्या गटाचा समावेश आहे ज्यायोगे क्षेत्रातील सत्यतेत समाधानकारक समायोजन करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या निवडी, योजना आणि अर्थ लावणे आवश्यकतेनुसार आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये मिळविण्याकरिता त्याला मदत करणे आवश्यक आहे.

6) व्यक्तीस स्वतःचे मार्गदर्शन स्वतःच करण्याची प्रक्रिया म्हणजे मार्गदर्शन होय –
BREWER JM

Guidance is process by which an individuals is able to guide himself.

Principles of guidance ----

- 1) Guidance is for all / guidance service is for every one
- 2) Guidance service is for total development
- 3)Giving the importance to individual difference
- 4)Study of the individuals and its evaluation
- 5)Guidance must be co-operative efforts
- 6) Guidance must be life long process

मार्गदर्शनाची तत्वे ----

१. मार्गदर्शन सर्वांसाठी असते/ मार्गदर्शन सेवा सर्वांसाठी असते.
२. मार्गदर्शन सेवा संपूर्ण विकासासाठी आहे.
३. वैयक्तिक फरक /भेद यास महत्त्व देणे.
४. व्यक्तींचा अभ्यास आणि त्याचे मूल्यमापन करणे.
५. मार्गदर्शनात सहकार्यात्मक प्रयत्न असणे आवश्यक आहे
६. मार्गदर्शन आयुष्यभर चालणारी प्रक्रिया आहे

7) Guidance promotes self reliance and inspires self development

8)Guidance should be imparted by Trained personnel

9)Guidance is an integral part of the educational process

10) Relationship of school and parents

11)Guidance is a dynamic process .so evaluation is must for guidance also.

12) Guidance is change through.....

७. मार्गदर्शन आत्मनिर्भरतेस प्रोत्साहित करते आणि आत्म विकासास प्रेरित करते.

८. प्रशिक्षित कर्मचार्यांनी मार्गदर्शन केले पाहिजे.

९. मार्गदर्शन हा शैक्षणिक प्रक्रियेचा अविभाज्य भाग आहे.

१०. मार्गदर्शनाचे शाळा आणि पालक यांच्याशी नाते असते.

११. मार्गदर्शन ही एक गतिमान प्रक्रिया आहे .त्यासाठी मूल्यांकन देखील आवश्यक आहे.

१२. मार्गदर्शन ..... नुसार बदलले जाते

PURPOSE OF GUIDANCE

- 1. To help the pupil for educational course**
- 2. To help the pupil for specific problems**
- 3. To help the pupil for educational plans**
- 4. To help the pupil succeed in educational programme**
- 5. To help the pupil for curricular and co- curricular activities.**

मार्गदर्शनाचे हेतू / फायदे

१. शैक्षणिक अभ्यासक्रमासाठी विद्यार्थ्यांना मदत करणे
२. विशिष्ट समस्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत करणे
३. शैक्षणिक नियोजनासाठी विद्यार्थ्यांना मदत करणे
४. शैक्षणिक कार्यक्रमासातयशस्वी होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत करणे
५. विद्यार्थ्यांना शालेय आणि सह-शालेय कृती साठी मदत करणे

6 .To help the pupil for prospective jobs

7. To enable the faculty members to know the modifications required in the curriculum and in the administrative arrangements of the school to meet the needs of the students .

8. Orientation for students and parents

9.To help for the evaluation and explanation of individuals characteristics.

10. To help for development of abilities

11. To help for independent (survive)

६ संभाव्य नोकरीसाठी विद्यार्थ्यांना मदत करणे .

७. विद्यार्थ्यांच्या गरजा भागविण्यासाठी अभ्यासक्रम आणि शाळेच्या प्रशासकीय व्यवस्थेमध्ये आवश्यक असलेल्या सुधारणांची माहिती साठी विद्याशाखा सदस्यांना सक्षम करणे.

८. विद्यार्थी आणि पालकांसाठी उद्बोधन करणे

९. व्यक्तींच्या वैशिष्ट्यांचे मूल्यांकन आणि स्पष्टीकरण करण्यास मदत करण्यासाठी

१०. क्षमतेच्या विकासासाठी मदत करणे.

११. स्वावलंबी बनणे साठी मदत करणे.

FUNCTIONS OF GUIDANCE ==

- 1) Adjustative function (सामायोजनात्मक कार्य)
- 2) Curriculum development function (अभ्यासक्रम विकास)
- 3) Development function (विकासात्मक कार्य)
- 4) Individual and social function (वैयक्तिक आणि सामाजिक कार्य)
- 5) Educational function and vocational function (शैक्षणिक आणि व्यावसायिक कार्य)

NATURE OF GUIDANCE ---

- A process प्रक्रिया
- A continuous process सतत प्रक्रिया
- Related with life जीवनाशी संबंधित
- Development of capacities क्षमतांचा विकास
- Individual Assistance वैयक्तिक सहाय्य
- Task of Trained persons प्रशिक्षित व्यक्तींचे कार्य
- Wide scope Guidance विस्तृत व्याप्ती (मार्गदर्शन)
- Helpful in adjustment समायोजित करण्यात उपयुक्त

- Helpful in Developing the Ability of self – guidance
- स्वतः ची मार्गदर्शन करण्याची क्षमता विकसित करण्यात मदत करणारे
- No imposition of one's view point
- एखाद्याच्या दृष्टीकोन इतरांवर थोपवणे नाही
- Helpful in preparing for future भविष्य तयारीसाठी उपयुक्त
- Guidance as an Educational service शैक्षणिक सेवा म्हणून मार्गदर्शन
- Client centre ग्राहक केंद्र
- Guidance as a sub – process of Education शिक्षणाची उप-प्रक्रिया म्हणून मार्गदर्शन
- Guidance as more than Assistance सहाय्यापेक्षा अधिक म्हणून मार्गदर्शन

Thank you ...

Sem. ----- 4

MED 404 ---Guidance and Counselling

मार्गदर्शन आणि समुपदेशन

Smt. Harshali B. Patil

Assistant professor

M. V. P. Samaj College of Education

Nashik

GUIDANCE AND COUNSELLING

1.2 FUNCTIONS OF GUIDANCE ==

- 1) Adjustative function (सामायोजनात्मक कार्य)
- 2) Curriculum development function (अभ्यासक्रम विकास)
- 3) Development function (विकासात्मक कार्य)
- 4) Individual and social function (वैयक्तिक आणि सामाजिक कार्य)
- 5) Educational function and vocational function (शैक्षणिक आणि व्यावसायिक कार्य)

1.3 BASES OF GUIDANCE--

1. Philosophical base of Guidance मार्गदर्शनाचा तात्विक आधार
2. Sociological base of Guidance मार्गदर्शनाचा समाजशास्त्रीय आधार
3. Psychological base of Guidance मार्गदर्शनाचा मानसशास्त्रीय आधार
4. Pedagogical base of Guidance मार्गदर्शनाचा शैक्षणिक आधार

1. Philosophical base of Guidance—

- (WHY)
- Values मूल्ये
- Direction to life जीवनासाठी दिशा
- Humanism मानवतावाद
- Environmentalism पर्यावरणवाद

2.Sociological base of Guidance— (what)

1.social changes through situation परिस्थितीतून सामाजिक बदल

2.social variety सामाजिक विविधता

3.Competition स्पर्धा

4.corruption भ्रष्टाचार

5.unemployment बेरोजगारी

6.relationship ..... संबंध .....

7. social factors सामाजिक घटक

8. social and cultural atmosphere सामाजिक आणि सांस्कृतिक वातावरण

9. social mobility सामाजिक गतिशीलता

10. Industrialization औद्योगिकीकरण

11. Population लोकसंख्या

12. social organizations सामाजिक संस्था

13. knowledge and technology ज्ञान आणि तंत्रज्ञान

3. Psychological base of Guidance— (How)

1. Different steps in growth and development वाढ आणि विकासातील वेगवेगळे टप्पे
2. Problems and need in different steps समस्या आणि भिन्न चरणांमध्ये आवश्यक
3. Personal difference वैयक्तिक फरक
4. Attitude अभीवृत्ती
5. Aptitude अभीयोग्यता

7. Interest आवड

8. Nature स्वभाव

9. Standardized test प्रमाणित चाचणी

१०. Theories उपपत्ती

1.4 Need of Guidance –मार्गदर्शनाची आवश्यकता -

1. Educational needs (curriculum studies) शैक्षणिक गरज(अभ्यासक्रम अभ्यास)
2. Personal needs वैयक्तिक गरज
3. Social needs सामाजिक गरज
4. Career needs /vocational needs) करियर गरज /व्यावसायिक गरजा)
5. Psychological needs मानसिक गरज

1..Educational needs ---

- a) Choice of curriculum अभ्यासक्रमाची निवड
- b) Maximum achievements जास्तीत जास्त यश
- c) Solution of education problems शैक्षणिक समस्यांचे निराकरण
- d) Success of secondary and senior secondary education माध्यमिक व वरिष्ठ माध्यमिक शिक्षणाचे यश
- e) Minimizing wastage and stagnation(stable /constant) कमीतकमी वेळ आणि स्थिरता

f) Minimizing misfit गैरसमज कमी करत आहे

g) Solving discipline problem शिस्त समस्या सोडवणे

h) Educational and vocational plans शैक्षणिक आणि व्यावसायिक योजना

i) Making the higher education successful उच्च शिक्षण यशस्वी करणे

j) Orientation of teacher ,students and parents शिक्षक, विद्यार्थी आणि पालक यांचे अभिमुखता

2..Personal need ---

- a) Guidance is basic need of man मार्गदर्शन ही माणसाची मूलभूत गरज आहे
- b) Development need विकासाची गरज
- c) Psychological problem मानसिक समस्या
- d) Satisfactory adjustment समाधानकारक समायोजन
- e) Proper development of personality व्यक्तिमत्त्वाचा योग्य विकास

3.Social need -----

- a) Complex nature society जटिल स्वभाव समाज
- b) Conservation of human energy मानवी उर्जेचे संरक्षण
- c) Changing the moral and religious condition नैतिक आणि धार्मिक स्थिती बदलत आहे
- d) Change family pattern कौटुंबिक नमुना /पॅटर्न बदला
- e) Employment of women महिलांचे रोजगार

F)Increasing population वाढती लोकसंख्या

g)Lack of guidance at home घरात मार्गदर्शनाचा अभाव

h)change in the concept of education शिक्षणाच्या
संकल्पनेत बदल

i)Political change and extension of democracy

राजकीय बदल आणि लोकशाहीचा विस्तार

4) Psychological needs—

- a) Individual difference वैयक्तिक फरक
- b) Psychological problems मानसिक समस्या
- c) Satisfactory adjustment समाधानकारक समायोजन
- d) Right use of leisure adjustment फुरसतीच्या वेळेचे योग्य समायोजनात्मक वापर
- e) Proper development योग्य विकास

Vocational needs --

-

a) Occupational awareness व्यावसायिक जागरूकता

b) Educational and vocational plans
शैक्षणिक आणि व्यावसायिक योजना

c) Integration of educational system with economy needs

अर्थव्यवस्थेच्या आवश्यकतेसह शैक्षणिक प्रणालीचे एकत्रीकरण

d) Right person for jobs नोकऱ्यासाठी योग्य व्यक्ती

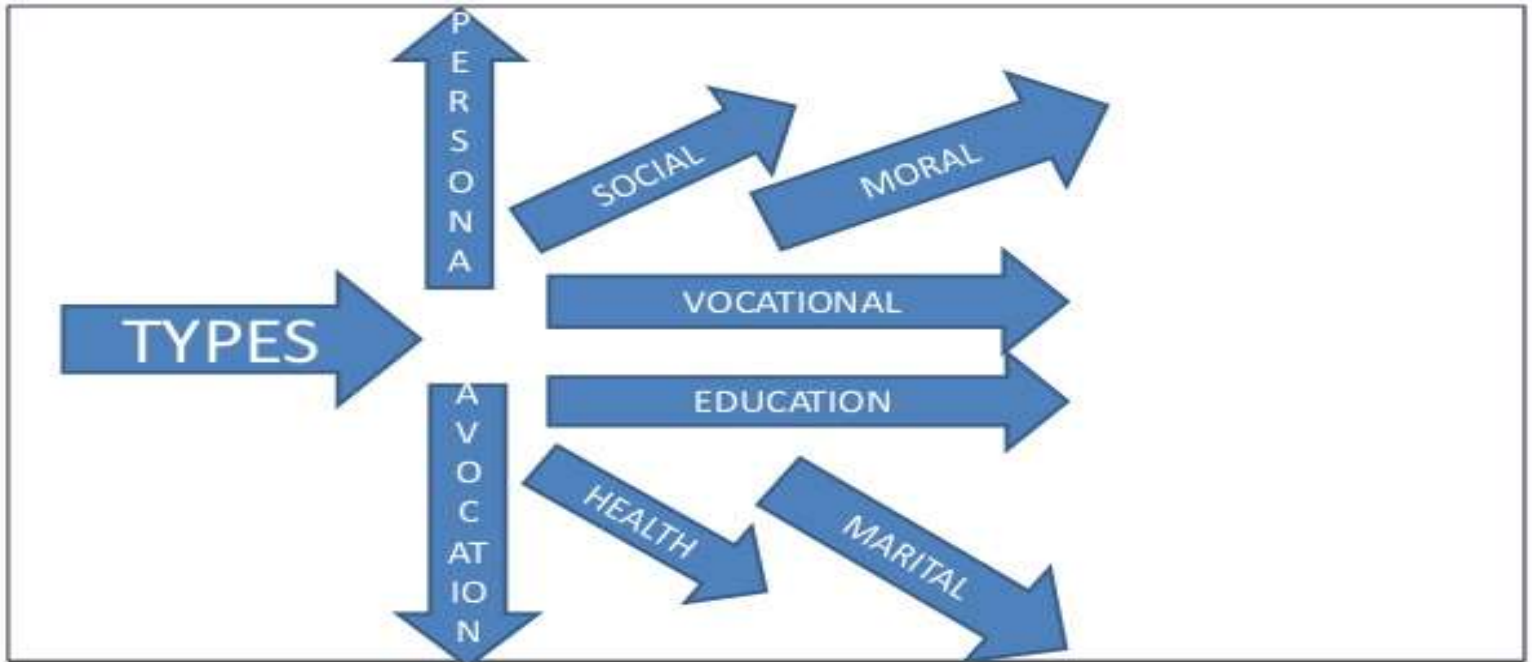
e) Initial right choice आरंभिक योग्य निवड

A 3D rendering of the words "THANK YOU" in a bold, red, sans-serif font. The letters are thick and blocky, with a slight shadow beneath them. The word "YOU" is positioned higher and further to the right than "THANK". Surrounding the text are several red spheres of various sizes, some floating in the air and others resting on the surface. The entire scene is set against a white background with a subtle grid pattern, which is part of a spiral-bound notebook page. The notebook has a green cover visible on the left and right edges.

THANK YOU

© Can Stock Photo

TYPES/ AREAS OF GUIDENCE AND COUNSELING

-1.5Types of guidance

1. Personal **वैयक्तिक**
2. Educational **शैक्षणिक**
3. Career **व्यवसाय**
4. Social **सामाजिक**
5. Health **आरोग्य**
6. Marital **वैवाहिक**
7. Moral. **नैतिक**

1. Personal वैयक्तिक ---

- Nature of personal guidance वैयक्तिक मार्गदर्शनाचे स्वरूप
- Purpose of personal guidance वैयक्तिक मार्गदर्शनाचा हेतू
- Need of personal guidance वैयक्तिक मार्गदर्शनाची आवश्यकता आहे

2.Educational शैक्षणिक

Objectives of educational guidance

शैक्षणिक मार्गदर्शनाची उद्दीष्टे

- Need of Educational Guidance शैक्षणिक मार्गदर्शनाची गरज
- Educational guidance at different level वेगवेगळ्या स्तरावर शैक्षणिक मार्गदर्शन
-

3.Career व्यवसाय

- main elements मुख्य घटक
- Career guidance and orientation करिअर मार्गदर्शन आणि अभिमुखता
- critical thinking चिकित्सक विचार
- SWOT ANALYSIS साँट विश्लेषण

4.Social सामाजिक

- common problems and their underline causes सामान्य समस्या आणि त्यांची अधोरेखित कारणे
- Factors of stress in school children शालेय मुलांमध्ये ताणतणावाचे घटक
- Not feeling in control नियंत्रणात येत नाही
- Feeling different वेगळे वाटत आहे
- Peer pressure मित्रांकडून /समवयस्क दबाव
- General concerns सामान्य चिंता

•Poor self image खराब स्वतः ची प्रतिमा

a)Factors that contributes –योगदान देणारे घटक -

- 1) significance महत्त्व
- 2) competence क्षमता
- 3)virtue चांगली कामे
- 4) Power शक्ती

b)Steps to enhance the self image in children मुलांमध्ये स्वतः ची प्रतिमा वाढविण्याच्या चरण

5. Health आरोग्य -

- Stress /anxiety
- drug and alcohol abuse
-

• ६ पाठपुरावा

• ५ समुपदेशन

• ४ समस्यांची स्थिती

• ३ समस्येचे निदान

• २ माहितीचे संश्लेषण

• १ माहितीचे विश्लेषण

6.Marital वैवाहिक

- Several Reasons for marriage counselling
- विवाह समुपदेशनाची अनेक कारणे
-
- marriage demands for hard work
- लग्नासाठी कठोर परिश्रम करण्याची मागणी
- Marriage counselling for prevention
- प्रतिबंध करण्यासाठी विवाह समुपदेशन

BEFORE MARRIAGE

- EXPECTATIONS अपेक्षा
- RELATIONS संबंध
- EDUCATION शिक्षण
- SELECTION OF FIELD क्षेत्राची निवड
- ASTROLOGY ज्योतिष

• AFTER MARRIAGE

- ECONOMIC STABILITY आर्थिक स्थिरता
-
- RELATIONS संबंध
- FAMILY PLANNING कुटुंब नियोजन
- ADJUSTMENT समायोजन
- ABOUT SEX लैंगिकते विषयी

MORAL EDUCATION

What is Moral Education?

Moral education is the guidance and teaching of good behavior and values. It is taught to young children in schools, providing them with a sense of politeness and lawfulness.

नैतिक शिक्षण हे चांगले वागणे आणि मूल्ये यांचे मार्गदर्शन आणि अध्यापन आहे. स्कूलमध्ये तरुण मुलांसाठी हे एक कठोर गोष्ट आहे, त्यांना धैर्य आणि कायदेशीरपणाची भावना देऊन

7. Moral. नैतिक

- Characteristic for moral development
- नैतिक विकासाचे वैशिष्ट्य
- School's Encouragement for pupils moral development
- विद्यार्थ्यांचे नैतिक विकासासाठी शाळेचे प्रोत्साहन

Where should moral education start?

Roles of Teacher in Moral Education

COMMUNITY SERVICE

*Thank you
so much!*